

ISSN 2181-2357

XALQARO NAZARIY VA AMALIY TADQIQOTLAR
JURNALI

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

JURNAL FARG'ONA POLITEXNIKA
INSTITUTI HAMKORLIGIDA NASHR
ETILADI

VOLUME 2,
Issue 9
2022

«Al-Ferganus» MChJ.

A. M. Abdullayev

2-tom, 9 -son.

«Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali»

Ilmiy jurnal.

Sentyabr 2022 y.

2021 yil noyabrdan beri nashr etilmoqda.

Oyiga bir marta nashr etiladi. 16+

Tahririyat kengashi raisi Salomov O'ktam Raximovich, Rector of FerPI

Bosh muharrir K. I. Kurpayanidi

Tahririyat hay'ati: A.M.Abdullaev, M.S.Ashurov, E.A.Mo'minova, K.X.Abduraxmonov, A.N.Asaul, A.V.Burkov, U.V.G'ofurov, M.A.Ikromov, D.Kudbiev, E.S.Margianiti, B.Obrenovich, L.NA Sultonov, L.NA. , A.Xasanov, Sh.T.Karimov, Sh.Sh.Salixanova, U.K.Alimov, S.M.Turabdjano, B.A.Alimatov, R.J.Tozhiyev, A.A.Risqulov, B.M.Tursunov, A.A.Shermukhamedovsh, Y.S.A. H.A.Akramov, M.X.Hakimov, Sh.M.Iskandarova, Z.M.Sobirova, A.M.Muxtorova, L.M.Babaxo'jaeva.

Tahririyat manzili: 150107

Farg'ona shahri, Farg'ona ko'chasi, 86 -
uy

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida ro'yxatga olingan.

Ro'yxatga olish № 1189 Berilgan sanasi: 17-06-2021.

Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali Crossref, OpenAIRE, Google Scholar bazalariga kiritilgan.

Impact-faktor 2021 Evaluation Pending

CC litsenziyasi turi: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Jurnal jahon va mintaqaviy darajada fan va amaliyotning rivojlanish masalalariga bag'ishlangan.

Jurnal olimlar, o'qituvchilar, doktorantlar, talabalar uchun mo'ljallangan.

Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali.

2022. T. 2. №9. <https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

© «Al-Ferganus» MChJ,
2022 Farg'ona, O'zbekiston

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» LLC.
A. M. Abdullaev
“International journal of theoretical and practical research”
Scientific Journal.
Published since November 2021.
Schedule: monthly. 16+

Volume 2, Issue 6-8

September, 2022.

Chairman of the Editorial Board Salomov Uktam Rakhimovich, FarPI rektori

Editor-in-chief K. I. Kurpayanidi

Editorial Board: A. M. Abdullaev, M. S. Ashurov, E. A. Muminova, K. Kh. Abdurakhmanov, A. N. Asaul, A. V. Burkov, U. V. Gafurov, M. A. Ikramov, D. Kudbiev, E. S. Margianiti, B. Obrenovich, L. Ivars, K. E. Onarkulov, N. A. Sultanov, A. Khasanov, Sh. T. Karimov, Sh. Sh. Khamdamova, D. S. Salikhanova, U.K. Alimov, S.M. Turabdzhonov, B.A. Alimatov, R.Zh. Tozhiev, A.A. Riskulov, B.M. Tursunov, A.A. Shermukhamedov, S. F. Ergashev, Y.S. Abbasov, Kh.A. Akramov, M.Kh. Khakimov, Sh.M. Iskandarova, Z.M. Sobirova, A.M. Mukhtarova, L.M. Babakhodzhaeva.

Address of the editorial office:

150107

Fergana city, Fergana str., 86.

Phone +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail:

alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**

<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962

<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

Registered with the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan.
Registration No. 1189 dated 17-06-2021.

The journal "International Journal of Theoretical and Practical Research" is included Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Impact-factor 2021 Evaluation Pending

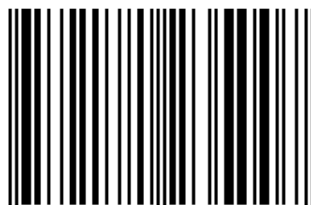
License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

The Journal addresses issues of global and regional Science and Practice. For scientists, teachers, doctoral students, students.

(2022). International journal of theoretical and practical research, 2(9).

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

© LLC «Al-Ferganus»,
2022, Fergana, Uzbekistan

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» ООО.

А. М. Абдуллаев

«Международный журнал теоретических и практических исследований»

Научный журнал.

Издается с ноября 2021 г.

Выходит один раз в месяц. 16+

Том 2, Номер 9.

Сентябрь 2022 г.

Председатель редакционного совета Саломов Уктам Рахимович, ректор ФерПИ

Главный редактор К. И. Курпаяниди

Редакционная коллегия: А.М.Абдуллаев, М.С.Ашуров, Э.А.Муминова, К.Х.Абдурахманов, А.Н.Асаул, А.В.Бурков, У.В.Гафуров, М.А.Икрамов, Д.Кудбиев, Э.С.Маргианити, Б.Обренович, Л.Иварс, К.Э.Онаркулов, Н.А.Султанов, А.Хасанов, Ш.Т.Каримов, Ш.Ш.Хамдамова, Д.С.Салиханова, У.К.Алимов, С.М.Турабджанов, Б.А.Алиматов, Р.Ж.Тожиев, А.А.Рискулов, Б.М.Турсунов, А.А.Шермухамедов, С.Ф.Эргашев, Ё.С.Аббасов, Х.А.Акрамов, М.Х.Хахимов, Ш.М.Искандарова, З.М.Собирова, А.М.Мухтарова, Л.М.Бабаходжаева.

Адрес редакции: 150107

г. Фергана, ул. Ферганская, 86

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) 8.7 / 2021

[http://journalseeker.research](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[bib.com/view/issn/2181-](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[2357](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

TOGETHER WE REACH THE GOAL

SJIF 2022:5,962

[http://sjifactor.com/passp](http://sjifactor.com/passport.php?id=21994)

[ort.php?id=21994](http://sjifactor.com/passport.php?id=21994)

Зарегистрирован в Агентстве информации и массовых коммуникаций при Администрации

Президента Республики Узбекистан.

Регистрации № 1189 от 17-06-2021.

Журнал «Международный журнал теоретических и практических исследований» включен в Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Импакт-факторы журнала: 2021 Evaluation Pending

Тип лицензии CC поддерживаемый журналом: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

В журнале рассматриваются вопросы развития мировой и региональной науки и практики. Для ученых, преподавателей, докторантов, студентов.

Международный журнал теоретических и практических исследований. 2022. Т. 2. №9.

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

©ООО «Al-Ferganus»,
2022, Фергана, Узбекистан

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Citation:

Nazarova, L.T. (2022). Organizational and economic issues of management at chemical industry enterprises. *SJ International journal of theoretical and practical research*, 2 (9), 66-74.

Nazarova, L.T. (2022). Kimyo sanoati korxonalarida boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy masalalari. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2 (9), 66-74.

Doi:

<https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7187550>

Nazarova, Latofat Toirjon Kizi
Assistant,
Department of Economics
Fergana Polytechnic Institute

UDC 332.12

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ISSUES OF MANAGEMENT AT CHEMICAL INDUSTRY ENTERPRISES

Abstract. *The solution of the task of developing organizational and economic mechanisms of effective management in increasing the competitiveness of the chemical industry plays an important role, especially in the context of strengthening the processes of integration of the economy of our country into the world economy. The problems of harmonization and effective cooperation of Strategic and tactical priorities for the development of enterprises of the chemical industry are becoming today an urgent, but not methodically solved scientific and practical task. This article examines the issues of organizational and economic management at the enterprises of the chemical industry of Uzbekistan.*

Keywords: *chemical industry, development, innovation, management, industry, improvement of management system.*

KIMYO SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUVNING TASHKILIY- IQTISODIY MASALALARI

Nazarova, Latofat Toirjon qizi
Assistent,
“Iqtisodiyot” kafedrasi
Farg’ona politexnika instituti
E-mail: nazarovalatofat0108@gmail.com

Annotatsiya. *Kimyo sanoatining raqobatbardoshligini oshirishda samarali boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqish vazifasini hal etish, ayniqsa, mamlakatimiz iqtisodiyotining jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvi jarayonlarini kuchaytirish sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi. Kimyo sanoati korxonalarini rivojlantirishning strategik va taktik ustuvor yo'nalishlarini uyg'unlashtirish va samarali hamkorlik qilish muammolari bugungi kunda dolzarb, ammo metodik jihatdan hal etilmagan ilmiy va amaliy vazifaga aylanmoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston kimyo sanoati korxonalarida tashkiliy-iqtisodiy boshqaruv masalalari o'rganilgan.*

Kalit so'zlar: *kimyo sanoati, rivojlanish, innovatsiya, boshqaruv, sanoat, boshqaruv tizimini takomillashtirish.*

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Назарова, Латофат Тоиржон кизи

*Ассистент,
кафедры «Экономика»,
Ферганский политехнический институт*

Аннотация. *Решение задачи разработки организационно-экономических механизмов эффективного управления повышением конкурентоспособности химической промышленности приобретает особую значимость в условиях усиления процессов интеграции экономики нашей страны в мировую экономику. Проблемы гармонизации стратегических и тактических приоритетов развития предприятий химической промышленности и эффективного сотрудничества становятся сегодня актуальной, но методически нерешенной научно-практической задачей. В данной статье рассмотрены вопросы организационно-экономического управления на предприятиях химической промышленности Узбекистана.*

Ключевые слова: *химическая промышленность, развитие, инновации, управление, промышленность, совершенствование системы управления.*

Kirish

O'zbekiston iqtisodiyotining hozirgi holati sanoat sektorida boshqaruv samaradorligini oshirishni, biznes amaliyotida sanoat biznesining sifat jihatidan o'sishini va uning ichki va tashqi bozorda raqobatbardoshligini ta'minlaydigan yangi boshqaruv vositalarini qo'llashni talab qiladi. Mikro darajadagi sanoat iqtisodiy tizimlarini rivojlantirishning strategik manfaatlari biznesni kapitallashtirishning o'sishiga, uning rivojlanishining barqarorligiga va dinamik o'zgaruvchan muhitda uzoq muddatli raqobatbardoshlikka va sanoat bozorlarining imkoniyatlariga erishishga qaratilgan. Boshqa tomondan, an'anaviy ravishda sanoat biznesini rivojlantirishni tezkor boshqarishning maqsadi joriy foyda va iqtisodiy samaradorlikni maksimal darajaga

ko'tarish hisoblanadi. Ko'rinib turibdiki, bozor, sanoat biznesi va sanoat bozorlarining institutsional o'zgarishi sharoitida iqtisodiy samaradorlik sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari bilan mutanosib ravishda tezkor boshqarish funksiyasi sifatida ko'rib chiqish zarurati yanada dolzarb bo'lib qolmoqda.

Kimyo sanoati markazlashgan boshqaruv doirasida yaratilgan va boshqarilib, yagona iqtisodiy majmua sifatida qurilgan. Amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar jarayonida bir xil sanoat maydonida joylashgan va bitta korxonaga vakili bo'lgan kimyo sanoati korxonalari bir-biridan mustaqil ravishda xususiyashtirildi va alohida aksiyadorlik jamiyatlariga ajratildi. Bu oxir-oqibat tovar zanjirlarining uzilishiga olib keldi. Sanoatning o'ziga xos xususiyati shundaki, hatto yirik kimyoviy zavodlarda ham texnologik jihatdan mahsulotlarni yetkazib berish zanjiridagi oraliq aloqalari bo'lib, ularning uzilishi eksportga individual aloqalarni yo'naltirishga, korxonalar yukining keskin pasayishiga olib keldi. Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan "Kimyo sanoati korxonalarini yanada isloh qilish va moliyaviy sog'lomlashtirish, yuqori qo'shilgan qiymatli kimyoviy mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"¹gi qarori mamlakat kimyo sanoatining holatini, o'z hududida yirik kimyoviy majmualarga ega hududlarni, shuningdek sohadagi yetakchi korxonalarni jiddiy tahlil qilish va kimyo sanoatining barqaror iqtisodiy rivojlantirish yo'liga o'tishiga yordam beradigan tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish yo'llarini izlash uchun asos yaratdi. Sanoat ishlab chiqarishining o'sishi, korxonalarining faol rivojlanishi, ularni ijtimoiy-iqtisodiy transformatsiya sharoitida moslashtirish muammolari mahalliy va xorijiy olimlarning asarlarida aks ettirilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Ishlab chiqarish samaradorligini boshqarish nazariyasi va konsepsiyasi (klassik, natija, jarayon), kimyo sanoat biznesini bozor islohotining nazariy va amaliy muammolari bo'yicha fundamental tadqiqotlar natijalari, sanoat biznesini korporativ boshqarish uchun kontseptual asos hisoblanadi.

Tadqiqotning instrumental va uslubiy apparati sifatida qiyosiy, tizimli tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning axborot va empirik bazasi O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasining rasmiy statistik materiallari, ko'rib chiqilgan qator masalalar bo'yicha sanoat korxonalarining faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlar hisoblanadi.

Tahlil va natijalar

O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanishi ko'p jihatdan ustuvor tarmoqlar, xususan, kimyo, biokimyoviy, gaz va neft-kimyo sanoatining (bundan buyon matnda kimyo sanoati deb yuritiladi) rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. So'nggi yillarda sohada yaratilgan poydevor keyingi 3-5 yil davomida kimyo sanoati salohiyatining barqaror o'sish dinamikasini ta'minlashga qodir. Shu bilan birga, kimyo sanoatining barcha sohalarini uzoq muddatli progressiv rivojlantirish uchun mustahkam

¹ "Kimyo sanoati korxonalarini yanada isloh qilish va moliyaviy sog'lomlashtirish, yuqori qo'shilgan qiymatli kimyoviy mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4992-sonli O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori 13.02.2021.

bazani yaratish eng ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda sanoatni o'zgartirishni tezlashtirishni talab qiladi.

O'zbekiston iqtisodiyotini isloh qilishning yangi sharoitida kimyo sanoati rivojlanishini strategik qayta isloh qilish maqsadida, kimyo sanoatini o'zgartirishning asosiy uzoq muddatli strategik yo'nalishlari aniqlandi:

- texnologik transformatsiya-mahalliy xom ashyodan, shu jumladan organik sintez va nanotexnologiyalar orqali yarim tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish uchun yangi quvvatlar asosida xom ashyodan tayyor mahsulotga ko'p bog'lanishli qiymat zanjirlarini yaratish. Shu bilan birga, qayta ishlanmagan xom ashyo (tabiiy gaz, sanoat tuzi, paxta sellyulozasi, sirka kislotasi va boshqalar) eksportini bosqichma-bosqich kamaytirish mamlakatda ularni chuqur qayta ishlashni tashkil etish orqali;

- iqtisodiy munosabatlar tizimini o'zgartirish-birinchi navbatda qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari va kimyo sanoati korxonalarini o'rtasidagi munosabatlar sohasidagi davlat aralashuvini cheklash va eskirgan rejalashtirish va tarqatish tizimidan butunlay voz kechish;

- mulkiy munosabatlar tizimini o'zgartirish-sanoatda yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish va kimyo sanoati korxonalarini xususiylashtirishga xususiy kapitalni, shu jumladan xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali kimyo sanoati korxonalarida davlat ulushini tubdan kamaytirish, shuningdek korxonalar faoliyatida davlat hokimiyati organlarining aralashuviga yo'l qo'ymaslik ;

- raqamli transformatsiya-moliyaviy, moddiy va kadrlar harakatini boshqarish, mahsulotlarni markalash, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida buxgalteriya tizimlarini joriy etish sohasiga zamonaviy dasturiy ta'minot tizimlarini joriy etish;

- fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi o'zaro aloqalarni o'zgartirish-innovatsion jarayonlarni tashkil etish va ilg'or xorijiy tajribalar asosida zamonaviy texnologiyalarni o'tkazishda fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi o'zaro aloqalarning yangi tizimini tashkil etish;

- kadrlar tayyorlash tizimini o'zgartirish-sohada kadrlar tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish, shuningdek yuqori malakali mahalliy va xorijiy mutaxassislar tomonidan yaratilayotgan mavjud va yangi ishlab chiqarish obyektlarini kadrlar bilan ta'minlash.

Hozirgi bosqichda kimyo sanoatining holati, shuningdek, mamlakatning butun iqtisodiyoti ichki bozorda ham, tashqi iqtisodiy faoliyatda ham muammolar bilan ajralib turadi. Korxonalar tashqi imkoniyatlarga ham, xavf-xatarlarga ham moslashishi, tegishli xatti-harakatlarni aniqlashi hamda strategiya va taktikaning atrof-muhitga samarali moslashishini ta'minlashi kerak.

1-jadval

Kimyo sanoati korxonalarida ishlab chiqarilgan mahsulotlar hajmi

№	Yillar	Ishlab chiqarilgan mahsulot (mlrd,so'm)
1	2011	2594,7
2	2012	2924,7

3	2013	3350,1
4	2014	4130,1
5	2015	4993,7
6	2016	7378,9
7	2017	9893,8
8	2018	15078,4
9	2019	18974,3
10	2020	21213,5
11	2021	27577,9

O'zbekistonda kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi 2021 yilda 2020 yilga nisbatan 30 %ga ortgan bo'lib, bunga asosiy sabab sifatida korxonalarda amalga oshirilgan rekonstruktsiya ishlaridan keyingi samarali faoliyati hisoblanadi. So'nggi o'n yillikda respublikada kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi 9 barobarga ortdi.

Respublika bo'yicha kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish sur'atiga katta hissa qo'shib kelayotgan hududlardan biri bu Farg'ona viloyatidir. Farg'ona viloyatida kimyo mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi 2021 yilda 2020 yilga nisbatan 31 % ya'ni respublika o'sish ko'rsatkichlariga yaqin tendensiya aniqlandi.

Rivojlanish deganda korxonani doimiy, maqsadga muvofiq takomillashtirish, uning tarkibiy va funksional tarkibini yangilash, o'zgaruvchan muhitda ishlashning umumiy samaradorligini ta'minlash, yetarli daromad va tegishli xarajatlar tufayli xodimlar, boshqa korxonalar va tashkilotlar, davlat oldidagi barcha majburiyatlarni bajarish tushuniladi.

"Rivojlanish - qisqartirish" koordinatalarida korxonalarni rivojlantirishning turli holatlari, shu jumladan faol rivojlanish, barqaror rivojlanish, qayta qurish holati va bankrotlik holati ko'rib chiqiladi.

Korxonaning faoliyati va rivojlanishiga bevosita to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadigan omillardan resurs yetkazib beruvchilar, iste'molchilar va raqobatchilar ta'kidlangan. Bilvosita ta'sir omillari orasida, birinchi navbatda, ilmiy-texnik taraqqiyot yo'nalishlarining, shu jumladan jahon kimyo sanoatida, texnologik tuzilmalarning rivojlanishi va o'zgarishi, shuningdek davlatning sanoat va iqtisodiy siyosatining ta'siri ko'rib chiqiladi.

Ushbu tadqiqot shuni ko'rsatadiki, korxonalar ishlashi kerak bo'lgan tashqi muhit, kimyo sanoati murakkab dinamik muhit bo'lib, sezilarli o'zgaruvchanlikka ega bo'lgan eng muhim omillarning ko'pligi va xilma-xilligi bilan ajralib turadi va adaptiv boshqaruvni yaratish zarurligini asoslaydi, uning vazifasi tizimning moslashuvchanligini saqlab qolishdir.

Shu bilan birga, moslashuv muammolarini hal qilishni ikki darajaga ajratish mumkin: mikroiqtisodiy-aniq iqtisodiy subyektlarning yangi iqtisodiy sharoitlarga bevosita moslashishi va makroiqtisodiy - rivojlanish va texnik xizmat ko'rsatish, shu jumladan davlat organlari tomonidan bozorda ishtirok etilishidir.

Kimyo sanoati yuqori moddiy va energiya intensivligi bilan ajralib turadi. Moddiy xarajatlar kimyoviy mahsulotlar narxining 70% dan ortig'ini tashkil qiladi va boshqa tarmoqlar orasida issiqlik energiyasi iste'moli bo'yicha birinchi va elektr energiyasi

iste'moli bo'yicha uchinchi o'rinda turadi. Yoqilg'i va energiya narxi ishlab chiqarish tannarxida 11% dan 25% gacha bo'lgan ulushlarga to'g'ri keladi.

Yuqoridagi jadvalda keltirilgan kimyo sanoatining tashkiliy-texnik xususiyatlari korxonaning barqaror rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan integratsiya, hamkorlik va ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish shakllarini belgilaydigan sanoatning o'ziga xos xususiyatlarini to'liq aks ettiradi.

So'nggi yillarda sanoatning barqaror iqtisodiy rivojlanish imkoniyatini cheklaydigan asosiy omillar mavjud, bu birinchi navbatda:

- iqtisodiy islohotlarning eng muhim vazifasini, ya'ni ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishdan manfaatdor bo'lgan samarali egasini shakllantirishni ta'minlamagan xususiylashtirishning samarasiz sxemalari va mexanizmlari. Xususan, xususiylashtirishning eng ommaviy bosqichida kimyo majmuasida yangi mulkdorlarning moliyaviy majburiyatlari 25% dan kam bajarildi.

- raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlamaydigan past texnik daraja bilan ajralib turadigan sanoat ishlab chiqarish salohiyatining holati. Ishlab chiqarilgan kimyoviy mahsulotlarning yarmidan ko'pining sifat ko'rsatkichlari jahon standartlari talablariga javob bermaydi, bu yaqin kelajakda kimyo sanoat korxonalari uchun nafaqat tashqi, balki ichki bozorida ham vaziyatni jiddiy ravishda murakkablashtiradi.

- tabiiy monopoliyalar mahsulotlari (tabiiy gaz, neftni qayta ishlash zavodi mahsulotlari, elektr energiyasi, temir yo'l) uchun narxlar va tariflarning o'sish sur'atlari oshib bormoqda. Uch yil davomida kimyoviy mahsulotlar narxlarining oshishi bilan sanoat iste'molchilari uchun elektr energiyasi narxlarining oshishi.

Energiya resurslari narxlarining o'zgarishiga to'g'ridan-to'g'ri mutanosib ravishda kimyo majmuasi korxonalari foydalanadigan eng muhim xom ashyo va materiallar narxlarining o'sishi tezlashdi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, zamonaviy sharoitda O'zbekistonda kimyo sanoatini barqaror rivojlantirish muammosini hal qilish davlatning barcha darajalarida, shu jumladan davlat, sanoat, mintaqaviy darajada va alohida korxonada sanoatni tartibga solishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishni talab qiladi. Bu yerda asosiy rol davlatga tegishli bo'lishi kerak, uning maqsadi mamlakat kimyo majmuasini rivojlantirishni tezlashtirish bo'lishi lozim.

Shuningdek, kimyo sanoat korxonalarini boshqarishda to'rtta strategik yo'nalishlarga e'tibor qaratishi zarur:

- innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishga, ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishga, qiymat yaratish zanjirini raqamlashtirishga erishish;
- resurslardan oqilona foydalanish va xarajatlarni optimallashtirish orqali biznesni boshqarish samaradorligini oshirish;
- qiymat yaratish zanjiri bo'ylab qat'iy, ilmiy asoslangan tizimni rivojlantirish;
- korxonada samarali o'sishga yo'naltirilgan strategiyaga asoslangan holda resurslarni taqsimlash orqali qiymat yaratish, innovatsiyalarga asoslangan yuqori daromadli biznesda faoliyat ko'rsatish hisoblanadi.

Taklif etilayotgan yo'nalishlarning sohada kelgusida to'laqonli amalga oshirilishi kimyo sanoati korxonalarini faoliyatida qisqa vaqt ichida bozor munosabatlarini chuqurlashtirish, ularni rivojlantirish va boshqarishda mavjud omillarni samarali boshqarish va muvofiqlashtirish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatarlar darajasini pasaytirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaev, A. M. & ets. (2021). Institutional transformation of the business sector. – Фергана: Al-Ferganus, 180 p. – ISBN 978-9943-7189-9-9. – Doi: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.5457089>.
2. Abdullaev, A. M. (2018). Activation of foreign economic relations on the basis of innovative development. Practice of Uzbekistan. *Mauritius: International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group*, 160 p. ISBN 978-613-9-88371-4.
3. Abdullaev, A. M. (2019). Analysis of experience of Singapore in the state support and regulations of business entrepreneurship / A. M. Abdullaev, D. E. Yunusova // *Economy and Business: Theory and Practice*. – 2019. – No 5-1. – P. 10-13. – Doi: <https://dx.doi.org/10.24411/2411-0450-2019-10661>
4. Abdullaev, A. M. (2020). Problems of forming conditions for increasing innovation activities in Uzbekistan. *Экономика и социум*. 8(75). – P. 3-7.
5. Abdullaev, A. M. (2021). Problems of methodology for assessing the competitiveness of small businesses. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 10 (102), 981-987. Doi: <https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2021.10.102.112>
6. Kurpayanidi, K. I. (2022). Integration of innovation and information and communication technologies as a source of economic transformation. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 10 (114), 1-6.
7. Kurpayanidi, K. I. (2022). Trends in the development of small and medium-sized businesses in the region: foreign experience (based on the materials of the Russian Federation). *ISJ Theoretical & Applied Science*, 09 (113), 11-20. Doi: <https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2022.09.113.2>
8. Kurpayanidi, K. I., & Ashurov, M. S. (2020). COVID-19 pandemic sharoitida tadbirkorlik va uni rivozhlantirish masalalari: nazaria va amaliyot. *Monograph. GlobeEdit Academic Publishing*.
9. Kurpayanidi, K. I., & Ashurov, M. S. (2020). COVID-19 pandemic sharoitida tadbirkorlik va uni rivozhlantirish masalalari: nazaria va amaliyot. *Monograph. GlobeEdit Academic Publishing*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4046090>
10. Kurpayanidi, K. I., & Muminova, E. A. (2016). Modern approaches to defining the nature and function of national innovation system of the Uzbek economy. *Theoretical & Applied Science*, (1), 75-85.
11. Kurpayanidi, K.I. (2020). Some issues of macroeconomic analysis and forecasting of the economy of Uzbekistan. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. Ilmiy elektron jurnali*. 2, mart-aprel. p.100-108.

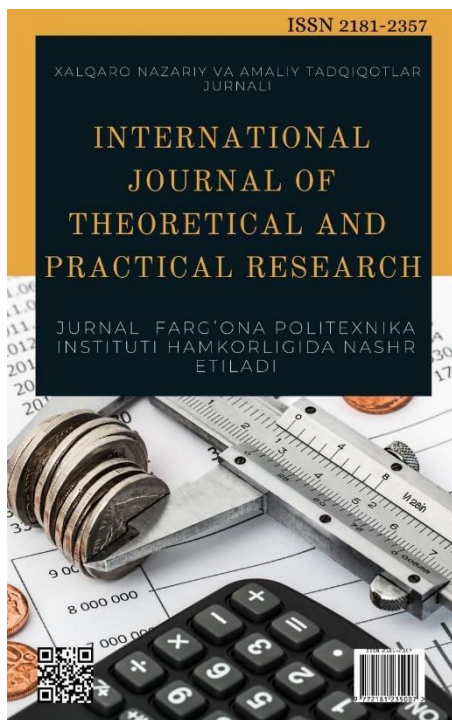
12. Kurpayanidi, K.I. (2022). Institutional conditions for the development of entrepreneurship in the context of the transformation of the national economy. Ukraine, Odessa, Economic Innovations, Vol. 24, Issue 3 (84). 68-77 p. Doi: [https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.3\(84\).67-76](https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.3(84).67-76)
13. Kurpayanidi, K.I. (2022). Issues of regulation of small business development in the region. Proceedings of the XV International Multidisciplinary Conference «Prospects and Key Tendencies of Science in Contemporary World». Bubok Publishing S.L., Madrid, Spain. Doi: <https://doi.org/10.32743/SpainConf.2022.1.15.331624>
14. Margianti, E.S., Ikramov, M.A., Abdullaev, A.M., Kurpayanidi, K. (2022). Development of the business sector of the economy in the context of institutional transformation Jakarta, Gunadarma Publisher, Indonesia, 2022. ISBN: 978-602-0764-47-4, 205 p. Doi: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6658834>
15. Musajonovich, N. F., & Adhamovich, U. A. (2021). Issues of technological and innovative development of industry. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 1(1), 69-75.
16. Nabiyeva, N. (2020). The role of investments in the development of the economy of uzbekistan. *Архив научных исследований*, 35.
17. Nabiyeva, N., & ets. (2021). Analysis of the State's Macroeconomic Policy. *Revista Geintec-Gestao Inovacao E Tecnologias*, 11(4), 4669-4680.
18. Nazarova, L. T. (2022). Kimyo sanoati korxonalarida tashkiliy-iqtisodiy boshqaruvning ayrim xususiyatlari. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(3), 42-51.
19. Tkach, D. V. & ets. (2020). Some questions about the impact of the covid-19 pandemic on the development of business entities. *Theoretical & Applied Science*, (11), 1-4. <https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2020.11.91.1>
20. Toxtasinovna, U. D. (2022). Реал сектор тармоқларида кластерларни ташкил этиш ва уларнинг хусусиятлари. *World scientific research journal*, 3(1), 64-70.
21. Анисимов, С. А. (2005). *Организационно-экономические особенности инновационного проектирования на предприятии* (Doctoral dissertation, [Финанс. акад. при прав-ве РФ, Каф. экономики и регион. развития]).
22. Елизарьев, А. В. (2004). *Организационно-экономические механизмы управления и стратегия развития химической и нефтехимической промышленности в Северо-Западном регионе России* (Doctoral dissertation, [Рос. хим.-технол. ун-т им. ДИ Менделеева]).
23. Жемерикин, О. И. (2020). Выбор организационно-экономических инструментов управления в структурных единицах вертикально-интегрированной химической компании. *Московский экономический журнал*, (1), 581-594.
24. Зингер О.А., Ильясова А.В. Факторы, влияющие на устойчивое развитие промышленных предприятий // *Современные проблемы науки и образования.*— 2015.— 1-1.; / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18044> (дата обращения: 04.05.2022)

25. Сулейманов, Г. С., & Туркан, Ш. А. (2019). Организационно-экономические механизмы кластерного управления предприятиями химической промышленности Азербайджана. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*, (2), 196-209.
26. Шинкевич, А. И., & Абуталипова, Ю. А. (2017). Организационно-экономические аспекты функционирования инжиниринговых центров в инновационной экономике. *Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права*, (6), 60-69.

E'lon / Reklama / Advertisement**ЭЪЛОН**

Хурматли ҳамкасабалар “Al-Ferganus” нашриёти ва “Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” электрон журнали Ўзбекистон таълим хизматлари бозорида ўзининг фаолиятини бошлаганлигини маълум қиламиз.

Ажойиб имкониятдан сиз биринчилар қаторида фойдаланиб илмий нашрларингизни чоп этишингиз мумкин.

“Al-Ferganus” нашриётимиз томонидан Сиз тақдим этган дарслик, ўқув қўлланма, монография ва илмий рисодаларга ISBN, Doi халқаро рақамли идентификаторларни бириктириш, уларнинг электрон замонавий андозадаги муқовалар ва ишланмаларнинг электрон макетини яратиш, нашриётда эълон қилинган ишларни электрон ахборот нашрларида жойлаштириш хизматлари кўрсатилади.

Бизнинг нашриётимизнинг бошқа нашриётлардан фарқи шундаки, тезкор ва сифатли хизмат кўрсатамиз ҳамда энг асосийси биз Сизнинг ишларингизни Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва Россия Миллий кутубхонаси фондларига бепул жойлашга шунингдек, Россия илмий иқтибослик индекси (РИНЦ ва E - library) платформасига, CrossRef базаларига шартнома асосида жойлаштиришга кўмаклашамиз.

“Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” ISSN 2181-2357 электрон журнали ҳам ўз фаолиятини бошламоқда. Бизнинг журналда Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг куйидаги ихтисосликлари физика-математика, кимё, биология, геология-минералогия, техника, қишлоқ хўжалиги,

тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, география, юридик, педагогика, тиббиёт санъатшунослик, архитектура, психология, социология фанлари бўйича миллий ва хорижий муаллифларнинг фанлардан эришган ютуқлари ва истиқболлари борасидаги илмий мақолалари, илмий тадқиқотлар олиб бораётган олимларнинг илмий изланишлари натижалари эълон қилинади. Электрон журнал ҳар ойда бир марта эълон қилинади.

Журналларда эълон қилинадиган ҳар бир мақолага шартнома асосида DOI (Crossref) рақами берилади.

Шунингдек, таҳририят томонидан:

- мақолаларни сифатли таржима қилиш;
- мақолаларни таҳрирлаш ва журналлар талабига мослаш;
- мақолаларга ишлов бериш;
- мақолаларни плагиатга текшириш;
- хориждаги нуфузли (Scopus, Web of sciences ва юқори импакт факторли) журналларда мақолларни сифатли ва ишончли чоп этишга кўмаклашиш хизматларини ҳам кўрсатади.

Имкониятни бой бериб қўйманг!

Қуйидаги манзилларга мурожаат қилинг:

Электрон почта манзили: Alferganus.ltd@gmail.com

Телеграмм манзилимиз : @Alferganus_ltd

Телефонлар: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

IJA.ZONE/16456457645

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

IJA.ZONE/1264564543

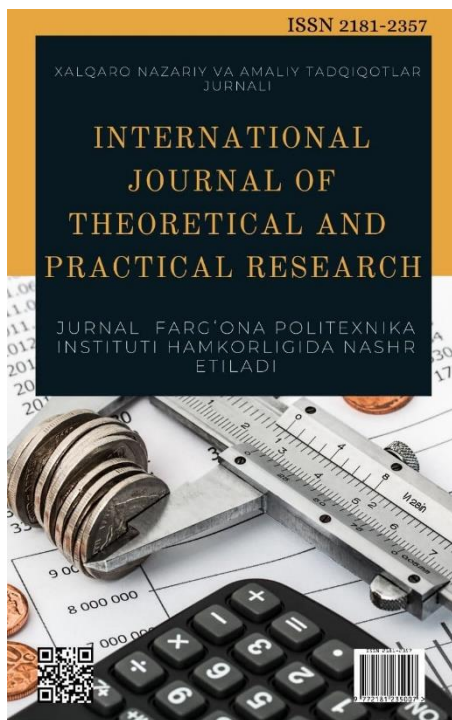
INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ВНИМАНИЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ!

Уважаемые коллеги! Сообщаем вам, что издательский дом «AL-FARGANUS» и «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali»- «Международный журнал теоретических и прикладных исследований» начали свою деятельность на рынке образовательных услуг Узбекистана.

Это прекрасная возможность одним из первых опубликовать свои научные публикации. Наше издательство «AL-FARGANUS» предоставляет услуги по прикреплению международных цифровых идентификаторов ISBN, Doi к учебникам, учебным пособиям, монографиям и научным брошюрам, созданию электронных макетов их обложек и дизайнов в современной электронной форме, размещению опубликованных работ в электронные публикации.

Отличие нашего издательства от других издательств в том, что мы предоставляем быстрые и качественные услуги, а главное, бесплатно размещаем ваши работы в Национальной библиотеке Узбекистана им. Алишера Навои и оказываем помощь в размещении вашей работы в Российской национальной библиотеке, а также на платформе Российского индекса научного цитирования (РИНЦ, e-library) облегчить размещение.

Совместно с Ферганским политехническим институтом запущен проект электронного научного журнала «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali - International Journal of Theoretical and Practical Research. Международный журнал теоретических и прикладных исследований».

Миссия научного электронного журнала направлена на развитие национальной и зарубежной науки, обеспечение общедоступности теоретических

позиций и практических результатов прикладных исследований. В журнале представлены следующие специальности Высшей аттестационной комиссии Республики Узбекистан по физике и математике, химии, биологии, геологии и минералогии, технике, сельскому хозяйству, истории, экономике, философии, филологии, географии, праву, педагогике, медицине, архитектуре, психологии, социологии. Журнал публикует научные статьи отечественных и зарубежных авторов о достижениях и перспективах науки, результатах научных исследований ученых, проводящих исследования. Электронный журнал издается один раз в месяц.

Каждой статье, опубликованной в журнале, на контрактной основе присваивается номер DOI (Crossref).

Также издательство оказывает услуги по:

- качественный перевод статей;
- редактирование статей и адаптация к требованиям журнала;
- обработка статей;
- проверка научных работ (статей, учебных пособий, монографий, диссертаций и др.) на плагиат статей;
- оказывает информационное обеспечение публикаций статей в престижных зарубежных журналах (Scopus, Web of Sciences и журналах с высоким импакт-фактором).

Не упускайте возможность!

Пожалуйста, свяжитесь с нами:

Электронный адрес: Alferganus.ltd@gmail.com

Наш адрес в телеграмм: @Alferganus_ltd

Телефоны: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

I J A . Z O N E / 1 6 4 5 6 4 5 7 6 4 5

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

I J A . Z O N E / 1 2 6 4 5 6 4 5 4 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

2021-06-22 00:02:38

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti
Administratsiyasi
huzuridagi Axborot
va ommaviy
kommunikatsiyalar
agentligi

№ 7430-3360-d0e2-4e5b-8cf1-9914-2923
Hujjat yaratilgan sana: 2021-06-22
Ariza raqami: 32087634

Hujjat berilgan: ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ "AL-FERGANUS"
Qabul qiluvchining identifikatsiya raqami: 308291417

Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida
GUVOHNOMA

№ 1189

Nomi: "Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar"

Tarqatish shakli: jurnal

Til(lar)i: o'zbek, rus, ingliz

Muassis(lar)i: "AL-FERGANUS" mas'uliyati cheklangan jamiyat

Ixtisoslashuvi: fan sohalaridagi ilmiy nashr

Tahririyat manzili: 150100, Farg'ona viloyati, Farg'ona shahar, Mustaqillik ko'chasi, 42-uy

Tarqatish hududi: O'zbekiston Respublikasi hamda belgilangan tartibda chet davlatlarga

Berilgan sanasi: 17-06-2021

Ro'yxatdan o'tkazuvchi organ rahbari: Xodjayev Asadjon Azatbekovich

Mazkur hujjat Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali to'g'risidagi nizomga muvofiq shakllantirilgan elektron hujjatning nusxasi hisoblanadi. Elektron hujjatning nusxasida ko'rsatilgan ma'lumotlar to'g'riligini tekshirish uchun repo.gov.uz veb-saytiga o'ting va elektron hujjatning noyob raqamini kiriting yoki mobil telefon yordamida QR-kodni skaner qiling. Diqqat! Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-son qaroriga muvofiq elektron hujjatlardagi ma'lumotlar qonuniy hisoblanadi. Davlat organlariga Yagona portalda shakllantirilgan elektron hujjatlarning nusxalarini qabul qilishni rad etishlari qat'iy taqiqlangan.

9103

